

DE HAAGSE TIJDEN

Oma en dingen
die veranderd zijn

Pag. 3

In vogelvlucht de
geschiedenis van
Bakkerij van Houdt

Pag. 6-7

Johan Wateler en
zijn Vredesprijs

Pag. 5

The Javalins

Pag. 11

De Haagse krant van alle tijden

Toerist in eigen stad

Gek hoe het Binnenhof, het Spui en zelfs de Bijenkorf er anders uitzien wanneer je de stad waar je geboren bent als toerist bezoekt. Iedere keer weer is het gevoel van thuiskomen een surrealistische ervaring, nostalgie in de tegenwoordige tijd. Het eerste dat opvalt als je vroeg in de morgen uit de raampjes van de KLM Jumbo kijkt, die vanuit het westen Nederland binnenvliegt, zijn de mooie goudgekleurde stranden, de duinen daarna gevolgd door de uitbundige groene weilanden en de letterlijk schitterende waterreflecties van de vele plassen en riviertjes die onder je doorschuiven. En dan... Sta je ineens in de aankomsthal van Schiphol op je koffers te wachten.

Hofvijver. Foto: Harry van Reeken, collectie HGA

Dat gevoel van thuiskomen komt heel snel weer de hoek om kijken als ik in de trein zit richting Den Haag Centraal - ergens in mijn achterhoofd noem ik het nog steeds het Staatspoor - en een ras Hagenees hoor zeggen: "Wat un pleuâhrislèijâh die dâhane!" De eerste impressie die toeristen aankomend op Den Haag Centraal ervaren, is dat ze zijn beland in een enorm winkelcentrum waar treinen, bussen en trams onder of boven je door schieten. Het vroegere Staats-

spoor was een treinstation waar je - als je geluk had - een krant, kop koffie en gevulde koek kon kopen. In het lyrische *Oh oh Den Haag* wordt gevraagd "Moest dat nieuwe Babylon er trouwens eigenlijk nou wel zo nodig komen?". Laat ik het maar zo zeggen, 'die Ooievaar' (die never nooit meer terugkwam) heeft het nieuwe Babylon overleefd!

De taxichauffeur begint Engels tegen me spreken en net als ik hem in mijn beste Engels-

Nederlandse accent probeer te vertellen dat ik een geboren en getogen Hagenees ben, slaakt hij een volmondige vloek uit tegen een fietser die hem afsnijdt. Hij kijkt naar mij in zijn binnenspiegel: "D'r is niks mooiâhs dan je eigûh moerstaal, meneertje" zegt hij met een zwaar Haags accent.

Onderweg naar mijn zus, bij wie ik een paar dagen logeer, herken ik de Boomsluiterskade. Daar waar heel vroeger mijn tante Doortje woonde lijkt het nu

Toeristen op het Binnenhof. Foto: Claudia van Noord, Dienst Stedelijke Ontwikkeling, collectie HGA

een beetje op een Madurodams grachtentafereel, verloren in de tijd, omringd door hoge wolkenkrabbers die er als reuzen op neerkijken. Het verkeer is veel drukker dan ik mij kan herinneren. Voor een slaperige ambtenarenstad is de binnenstad behoorlijk levendig en bruisend! Het moet een rare gewaarwording zijn voor toeristen die nog nooit in Den Haag zijn geweest om de veelal lange, net in het pak zittende Haagse ambtenaren op zeer degelijke Hollandse fietsen zich samen met modieuze geklede vrouwelijke collega's door het drukke verkeer te zien manoeuvreren.

Toeristische attracties van een stad spreken lang niet altijd de lokale bewoners aan. Denk bijvoorbeeld aan New Yorkers die, als ze langs het Empire State building lopen, zelden een bewonderende blik omhoogwerpen. Of zoals inwoners van Parijs de Eiffeltoren niet beklimmen: "Waarom zouden wij dat doen, het is voor toeristen!", merken ze op. Dat zal met de Haagse toeristische

trekpleisters ook wel het geval zijn, want hoeveel Hagenaars bezoeken geregeld Madurodam, Panorama Mesdag, het Vredespaleis of het Maurits-huis? Ik heb gekozen voor het wat kleinere Museum Bredius, ondergebracht in een achttiende-eeuws herenhuis aan de overkant van de Hofvijver. Werken van onder andere Rembrandt en Jan Steen zijn er te zien, zeker de moeite waard voor een thuisblijvende, Haagse kunstliefhebbende toerist.

Als toerist in eigen stad weet ik gelukkig nog de weg naar de wat kleinere bistro's en cafeetjes op de Denneweg, in de Oude Molstraat of op de Bierkade te vinden. Ik ga op zoek naar café De Paas op de Bierkade. In de jaren zeventig was het een van de eerste luxere cafés in die buurt. Er werd jazz gedraaid en ze taptten er meer dan alleen maar Heineken- of Oranjeboom-bier.

Alex Verpoort
alexthehague@gmail.com

Vervolg op pagina 8

GeWOON de grootste collectie klassieke meubelen van Nederland

Tv commodes • Salontafels • Dressoirs • Vitrinekasten • Eetkamertafels & -stoelen • Fauteuils & banken

Parkeren is bij
Star Stijlmeubelen
altijd ruim en GRATIS!

Westvlietweg 99, Den Haag • starstijlmeubelen.nl

CUVO. Zorg voor uw uitvaart.

CUVO UITVAARTZORG ONDERDEEL VAN COÖPERATIE DE VOLHARDING

BEL BIJ EEN OVERLIJDEN OF VOOR EEN AFSpraak 070 346 95 71 | WWW.CUVO.NL

DEN HAAG EN OMSTREKEN

BRIEVENBUS

De gratis rubriek 'Brievenbus' is een zeer populaire!
Hulp nodig of wilt u een reactie plaatsen?
Mail naar redactie@dehaagsetijden.nl

Familie IJspelder

De familie IJspelder woont al een aantal eeuwen op Scheveningen. De stamvader kwam als soldaat van Bazel in Zwitserland naar Den Haag. Voor een (genealogisch) boek over deze familie ben ik op zoek naar foto's, zowel oud als nieuw, monsterboekjes enz. Ook aanvullende gegevens zijn van harte welkom. Kunt en wilt u meewerken? Ik hoor het graag. Ik ben bereikbaar op 06 52 111 391 of via onderstaande mail.

Frans van Min
vanmin@ziggo.nl

De Heilige Familiekerk 100 jaar

Al een hele eeuw staat de R.K. Heilige Familiekerk aan het Kamperfoelieplein te Den Haag. Op 6 november a.s. mogen we het Eeuwfeest vieren van deze bijzondere kerk. Er vindt dan om 10.30 uur een Eucharistieviering plaats, die wordt voorgedaan door Bisschop van den Hende en pastoor T. Kouijzer. Daarna

vieren de parochianen feest en zullen er ongetwijfeld in een ontspannen sfeer met elkaar herinneringen opgehaald worden over het wel en wee van de priesters, parochianen

en vrijwilligers in de afgelopen 100 jaar. Alvast een tipje van de sluier: om 14.30u zal de musical *Spector, het beste zit van binnen* opgevoerd worden door de KISI-kids (www.kisi.org).

Kinderen mogen daar een rol in spelen als ze meedoen met de Workshop op 2 november (15.00-18.00 uur). Opgeven kan via het secretariaat van de kerk: 070-3255675 of via titusbrandsma@p4ev.nl. Voorafgaand hieraan vindt een optreden plaats van het gemengd koor VocAnimo.

Van Moerwijk tot Statenkwartier

Wat is De Haagse Tijden toch ontzettend leuk en herkenbaar! Zo heb ik genoten van het voorpagina-artikel *Haags wonen in eenvoud* van Ton van Rijswijk (18 okt jl). Ik had dit artikel bij wijze van spreken zelf kunnen schrijven! Wat ik zo jammer vind is hoe die mooie naaorlogse buurten, zoals Moerwijk en Morgenstond, inmiddels te boek staan als de 'arme wijken' van Den Haag. Mijn ouders waren zo blij met hun vierkamerflat in de jaren '50 in Moerwijk. Het leven voor ons, de kinderen, was een

feest. Hoewel mijn ouders (en ikzelf natuurlijk) al sinds 1966 niet meer in die wijk wonen, gaat het mij toch aan het hart hoe een ooit leuke, gezellige wijk is afgeleden. Tegenwoordig zeg ik maar liever niet meer dat ik ben opgegroeid in Moerwijk. Best erg eigenlijk, vindt u niet? Mijn latere leven heb ik doorgebracht in het Statenkwartier. Ik zat op de Dalton meisjesschool (1962) aan de Stadhouderslaan. Mijn oma woonde in de Adriaan Pauwstraat en zelf heb ik in de jaren '90 op de Fred gewoond. In de jaren '60 gingen mijn broers en ik nog naar de mini-golfbaan, gelegen naast het Gemeentemuseum, op de plaats waar zich nu het Omniversum bevindt. Op een middag zagen wij prins Bernhard via de lange hoofdingang van het Gemeentemuseum naar binnengaan (rond 1963). Wij waren dolenthousiast, hadden immers de prins in het echt gezien! Mooie herinneringen.
Renske van Reeken

Wolseley

Heel verrast was ik door het stukje van John Vroom over de Wolseley in De Haagse Tijden van 4 oktober. Wij hadden ook een Wolseley, crèmekleurig met een rood dak. Toen mijn man hem kocht was de auto dacht ik tien maanden oud en hem werd verteld dat er maar drie exemplaren in het hele land verkocht waren, maar dat zal wel in Den Haag geweest zijn. We hebben er altijd met veel plezier in gereden. Voor mij was het de eerste auto waar ik in reed na mijn rijexamen, dus best spannend. Nu ben ik 82 en ik rijd nog steeds met veel plezier van Den Haag naar

mijn caravan in Zuid-Limburg, alleen uiteraard niet meer in een Wolseley.
Ineke Vrijenhoek-Grootenboer

Zondagochtend-concerten

€ 16,-

WORLD FORUM THEATER DEN HAAG

Aanvang 11.00 uur

5 februari 2023 Een Koffer Vol Liedjes
(Tony Neef, Maaike Widdershoven, Ruud Bos)
12 maart 2023 ForEverly Brothers - Ode aan the Everly Brothers

DE DOELN ROTTERDAM

Aanvang 11.00 uur

20 november 2022 Laura Fygi & Trio Galantes
11 december 2022 Van Smartlap tot Opera
18 december 2022 White Christmas at de Doelen (11.00 uur en 19.00 uur)
22 januari 2023 Carel Kraayenhof en Leoni Jansen
12 februari 2023 New Diamonds - Ode aan de Blue Diamonds
5 maart 2023 Franklin Brown & Tiny Little Bigband:
Ode aan Tom Jones, Sinatra en andere grootheden

Meer informatie en bestellen via internet of telefonisch:

www.zondagochtendconcerten.nl - 010 4225244

ZOU U GRAAG ANDERE MENSEN
WILLEN ONTMOETEN?
OF HEEFT U ALS MANTELZORGER
BEHOEFTE AAN EEN
LUISTEREND OOR?

WWW.HAAGSONTMOETEN.NL

'Vanochtend samen
de krant gelezen.
Zo hoor ik meer,
weet ik meer,
begrijp ik meer.'

Shanti - 72 jaar

HAAGS ONTMOETEN
Uw plek in de wijk

Er zijn 50 locaties. Er is er altijd een bij u in de buurt!
Kijk op www.haagsontmoeten.nl voor meer informatie.

Uitgeverij De Haagse Tijden
Laan van Meerdervoort 174
2517 BH Den Haag

Ook te volgen via Facebook, Instagram,
Twitter en LinkedIn.

Uitgave:

Uw krant is elke twee weken in een oplage van tenminste 65.000 exemplaren gratis af te halen op circa 360 distributiepunten in Den Haag, Zoetermeer, Westland, Delft, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Wassenaar.

Redactie:

De artikelen, verhalen en foto's in onze krant worden aangeleverd door onze lezers. De ingezonden artikelen zullen ook gebruikt worden op de website en onze sociale media kanalen.

Hergebruik van de artikelen en foto's is aan de uitgever. Voor de vaste columnisten geldt een andere regeling. U kunt uw verhaal insturen naar: redactie@dehaagsetijden.nl

Abonnementen

Voor € 75,00 per jaar kunt u de krant in Nederland thuis ontvangen per post. Buiten Nederland ontvangt u de krant voor € 95,00 per jaar. Een abonnement vraagt u aan via de klantenservice.

Alle uitgaves van De Haagse Tijden kunt u terug vinden op de website www.dehaagsetijden.nl/archief

Adverteren

Wilt u ook adverteren in De Haagse Tijden? Vraag naar de mogelijkheden bij Daphne Brückel of Jolanda Kraanen en bel 070-3607676 of mail naar info@dehaagsetijden.nl

Hoofdredacteur

Sanne Groeneboer
redactie@dehaagsetijden.nl

Vaste auteurs

John Vroom
Marcello & Els
Milja de Zwart
Robert Mindé

Fotografie

De Haagse Tijden heeft de moeite genomen om de rechtmatige eigenaar van de gepubliceerde foto's te vinden. Als u meent de publicatierechten te hebben, kunt u contact opnemen met de uitgever.

Vormgeving

Brückel Reclame BV

Lezersservice

De lezersservice is te bereiken van maandag t/m vrijdag van 10 - 12 uur op: 070 - 345 76 97

Oma en dingen die veranderd zijn

Begin jaren vijftig werd ik als klein meisje af en toe op zondagmorgen door mijn moeder achterop de fiets naar de tramhalte van lijn 15 op de Zuiderparklaan gebracht. Daar was het eindpunt van de tram, die daar na een raadselachtige lus door de Loenensestraat weer in de goede richting stond. Op naar mijn oma en opa Verheij in de Fahrenheitstraat. Alleen, soms met mijn vader en heel soms met allebei mijn ouders. Mijn moeder had diep ontzag voor oma. Klassiek! Oma was een vrouw die er mocht zijn, met principes en zo soepel als betonijzer. Begrijpelijk, niet alles was toentertijd rozengur en maneschijn, ze had haar leven heel wat geknoet. En heel wat meegemaakt.

Mijn oma was in Den Helder geboren en op dertienjarige leeftijd kwam ze als dienst-meisje in Den Haag te werken. Aan de achterpoort van het huis zou zijn mijn opa ontmoeten. Er was voor hem als boerenzoon met een aantal broers geen plaats op de boerderij in Hei- en Boekop. En dus werd opa paardenknecht bij de HTM-paardentram. Ze trouwden jong, in 1899. In 1900 werd het gezin verblijd met de geboorte van mijn vader Johannes Verheij. Vlak erna, wat een tegenslag, de prijs van de moderne tijd, werd de paardentram elektrisch. Wat nu? Opa werd conducteur! Opa kwam uit wat we nu de Bijbelbelt noemen. Daar moest je nu net niet mee aankomen bij mijn oma. Oma was van de Rode Kerk. Er moest gestreden worden, voor een vaste baan, een beter loon en een betere wereld. Meer kennis, wat ook inhield dat er gelezen werd. Er werd gekocht bij de Coöperatie De Volharding, tevens het ziekenfonds, het ziekenhuis en de dokter en als het misging de begrafenisondernemer. Ze lazen Het Volk, waren lid van De Bond, later de VARA. Oma had in 1903 drie kleine kinderen: mijn vader, mijn oom Rinus en tante Dina. Die moesten het beter krijgen! Een groot gezin paste daar niet bij. Het was meer dan honderd jaar geleden, maar oma was niet gek. Mijn vader vertelde dat als hij met oma op pad was en zij een zwangere vrouw zag met

Oma vlak voor haar huwelijk in 1899

een peuter aan haar rokken en een baby in de kinderwagen, ze op die vrouw afstapte en zei: "Mevrouw, dat hoeft tegenwoordig niet meer! Er zijn middelen. Er is een dokter van de Malthusiaanse Bond (de voorloper van de NVSH/Rutger Stichting) die u kan helpen." Mijn vader en oom Rinus schaamden zich dan diep.

Om het inkomen van opa aan te vullen verhuurde oma zich als kookster. In die tijd werden er door rijke families diners en banketten gegeven, waar personeel voor werd aangenomen. Oma nam dan het overig personeel aan. Ik heb haar kookboek nog steeds. Bizar is dat zij allerlei heerlijkheden kookte, waar thuis geen geld voor was. Mijn vader kon nog lyrisch praten over een emmertje overgebleven chipolatapudding dat hij bij de achterdeur van een rijke familie mocht opeten.

De Eerste Wereldoorlog kwam en er was gebrek aan alles. Diners en banketten ver-

dwenen. Oma wist te plannen en met geld om te gaan, waardoor ze cheffin van een gaarkeuken werd. Inmiddels was mijn vader veertien jaar, tijd om te werken op kantoor bij een bank. Vroeg beginnen, staand werken, laat naar huis en zaterdagmorgen ook werken. Maar oma stond erop dat hij ook naar de avondschool ging. Met harde hand! Dat gold ook voor mijn oom trouwens, maar vreemd genoeg niet voor mijn tante. Ondertussen liet oma zich af en toe aan een lantarenpaal vastbinden voor vrouwenkiesrecht.

De kinderen gingen trouwen en een relatief rustige tijd brak aan. De crisis kwam, opa hield zijn baan maar kreeg zoals velen salarisverlaging, Net toen het weer wat beter ging, kwam in Duitsland ene Hitler aan de macht die in 1940 vond dat Nederland bij het Duitse Rijk hoorde. Het verhaal is bekend. De gruwelen ook. Omdat de Duitsers bang waren voor een geallieerde landing aan de kust besloten zij de Atlantikwall aan te leggen. In Den Haag was dat, behalve een reeks bunkers, de 'Tankgracht'. Grote delen van de wijken Duinoord en Statenkwartier werden in een brede strook afgebroken. De Tankgracht volgde ongeveer de loop van de Haagse Beek. Huizen werden afgebroken en er moest voor de bewoners andere huisvesting komen. Als je geen kostwinner was, moest je vertrekken. Opa en oma wa-

ren gepensioneerd en vertrokken naar Deventer. Mijn oom werd afgevoerd naar Duitsland en zijn vrouw met dochter naar Ede. Mijn tante, weduwe, vertrok met haar zoon naar Enschede.

In 1936 op - ik denk - de Pier, samen met opa en enige kleinzoon Rinus Olierook

Terug naar de zondagochtend bij oma. Na de oorlog kwamen zij terug naar Den Haag en kwamen te wonen in de Fahrenheitstraat. Ze woonden in feite in bij Tante Duwie en juffrouw Boersma, want je moest eerst door hun huis. Zij waren gedwongen opa en oma te gedogen vanwege de woningnood. Tegenover het huis was een 'Water en Vuur Baas' die emmers heet water verkocht, en zondags als het mooi weer was fietsen verhuurde. Er was een alkoof, een klein kamertje zonder ramen,

Oma rond 1925

en in de eetkamer stond een tweepersoonsbed met peluw en gehaakte spreij. Daar stond een kastje met een grammofoon met naalden en een stuk of wat grote grammofoonplaten. Louis Davids en Lou Bandy met *Medelij Jet* en *De olieman heeft een Fordje opgedaan*. Ook klassieke vioolmuziek met op de hoes geschreven: *LELIJK!* Ik vond het allemaal prachtig, vooral het opwinden van de grammofoon. Op het tafelkleed stond het allermooiste oranje vaasje dat ik ooit gezien heb, waar nooit bloemen in ston-

Het bevrijdingsvaasje

den. Het was het 'bevrijdingsvaasje', gemaakt van achterlichtjes glas.

In het keukentje stond een laag aanrecht en daarop een petroleumstel, dat 'de geur van armoede' verspreidde, volgens mijn vader. Er stond altijd wel iets op te pruttelen, immers de groenten moesten altijd lekker goed gaar zijn! Als jongste kleinkind had oma voor mij af en toe een 'lekkertje', een ulevel, toen al ouderwets. Tegen de tijd dat ik naar de lagere school zou gaan, kreeg ik een leetje met een oranje sponzendoods met roodwit-blauwe biesjes en foto's van de prinsesjes erop. Geen idee wat ik daarmee moest doen, trouwens. Net als met die inktlappen.

Nadat opa in 1953 overleed, had oma het wel gehad, zo in haar eentje op tweehoog. Ze ging naar Enschede, naar haar dochter Dina. Daar zou ook nog veel over te vertellen zijn, maar we hebben het hier over De Haagse Tijden. In ieder geval wil ik afsluiten met het gegeven dat zulke oma's niet meer worden gemaakt!

Joan Verheij
vogelsang@zeelandnet.nl

Kookboek van de Haagsche Kookschool

AUTO HOUTWIJK

sterk in elk merk

45 KM

De veiligste brommobiel

Nu standaard ABS op de Sensation Range

Maak een proefrit:
070 - 329 70 51
Showroom & verkoop:
Zichtenburglaan 76-82

www.autohoutwijk.nl

Samen aan alles gedacht!

- Opbaren thuis of in een uitvaartcentrum naar keuze
- Vooraf vastleggen van uitvaartwensen
- Uw uitvaartverzorger in regio Haaglanden

070 345 48 10
Dag en nacht bereikbaar

Bautersemstraat 1, 2518 PC Den Haag
www.henning-uitvaart.nl

UITVAARTVERZORGING
J. Henning

Uitvaartverzorging J. Henning anno 1885
is houder van het Keurmerk Uitvaartzorg

‘Wij staan altijd voor u klaar.’

Rolf, Linda, Paul en Michelle van DELA

Ons ervaren team helpt u graag om het afscheid altijd persoonlijk en bijzonder te maken. Voor leden en ieder ander. Ga voor informatie naar dela.nl/denhaag of bel **070 217 09 10** voor een persoonlijk gesprek.

DELA
voor elkaar

Seniorenhulp Nederland
Meer dan alleen verhuizen...

Vrijblijvende offerte?
BEL: 070 - 306 16 96

Senioren-verhuizing
Volledig verzorgd!

Woning-ontruiming
Huur- en koopwoning

Schilder-en kluswerk
Stofferen en behangen

Spoed-oplevering
Binnen 7 dagen leeg

de beste in VERHUIZEN EN ONTRUIMEN
Seniorenhulp Nederland

www.seniorenhulp.com

novodent

Behandeling aan huis

Een team van prothesespecialisten

Enrico, Martijn, Jasper en John Jellema

Wij komen **gratis** bij u thuis voor het maken van nieuwe protheses of het corrigeren en repareren van uw huidige protheses. Met onze kennis en vaardigheden kunnen wij u perfect van dienst zijn!

- Voor het maken van nieuwe kunstgebitten
- Pasvormcorrecties en reparaties
- **Gratis** behandeling aan huis
- 75% vergoeding vanuit uw basisverzekering, 25% eigen bijdrage
- Rechtstreekse vergoeding door uw zorgverzekeraar

Tel: 070-3555790
info@novodent.nl

Valkenboskade 466
2563 JK Den Haag
(Hoek Laan van Meerdervoort recht t.o. halte tram 3 en 12)

www.novodent.nl

De mooiste busreizen

Gewoon perfect geregeld

Reis	Website	vanaf p.p.
Kerst in de provincie Groningen 5-daagse busreis	www.dejongintra.nl/kdadu01	€ 479
Kerst in het centrum van Berlijn 5-daagse busreis	www.dejongintra.nl/kdber03	€ 579
Kerst in historisch Heidelberg 5-daagse busreis	www.dejongintra.nl/kdhdb01	€ 609
All inclusive kerst in de Eifel 6-daagse busreis	www.dejongintra.nl/kdsdk02	€ 679
Kerst en oud & nieuw in Karinthië 13-daagse busreis	www.dejongintra.nl/kdgm02	€ 1149

De 3 zekerheden bij het boeken van uw vakantie

- ✓ Zekerheid over uw betaling
- ✓ Gratis omboekservice
- ✓ Zekerheid tijdens uw reis

www.dejongintra.nl/kerstreizen
Bel 0180 - 457 803
of ga naar uw ANVR-Reisbureau

Reissom o.b.v. 2 personen en excl. € 32 boekingskosten, Calamiteitenfonds en SGR-bijdrage.

de Jong Intra vakanties

Johan Wateler en zijn Vredesprijs

In Oslo wordt sinds 1901 ieder jaar de Nobelprijs voor de Vrede uitgereikt. De prijs is prestigieus, de keuze van de laureaten niet altijd onomstreden. De bekendmaking aan wie de prijs wordt uitgereikt is daarom wereldnieuws. Minder bekend maar niet minder prestigieus is de uitreiking van de Carnegie Wateler Vredesprijs. Sinds 1931 wordt deze prijs in het Vredespaleis uitgereikt. De winnaars halen niet het wereldnieuws, maar hebben zich niet minder ingezet voor de vrede. De industrieel Alfred Nobel heeft de naar hem vernoemde prijs financieel mogelijk gemaakt, in Den Haag was dat de bankier Johan Wateler. Hij heeft een belangrijke rol gespeeld in het bestrijden van armoede, versterking van de lokale economie en het bevorderen van vrede.

Johan Wateler werd in 1857 in Haarlem geboren als zoon van een boekhandelaar. De familie behoorde tot de gegoede burgerij maar raakte aan lagerwal door het vroegtijdig overlijden van Wateler Sr. en het faillissement van de zaak. Johan verhuisde met zijn moeder naar Den Haag, waar zij de kost verdiende als naaister. Johan moest dan ook op jonge leeftijd gaan werken en via avondcursussen werkte hij zich op tot boekhouder. Een oom bezorgde hem een betrekking bij de Vlissingse Handelsbank. Na een jaar ging die bank echter failliet en overleed ook nog zijn oom. Johan vertrok daarop naar Amsterdam, waar hij met zijn inmiddels opgedane kennis en ervaring met internationaal effectenverkeer aan de slag ging. In 1886 vestigde hij zich als zelfstandig effectenmakelaar in Den Haag en bouwde al snel een interessante klantenkring op. Zijn behoudende maar ook succesvolle manier van vermogensbeheer werd zeer gewaardeerd en legde hem bovendien zelf geen windeieren.

Loopbaan

Johan was een vermogend man geworden die zich in de hogere kringen bewoog. Toch bleven enige deuren voor hem gesloten, zoals Sociëteit De Witte die mensen als hij niet toeliet. Johan vond dat niet erg omdat hij zich meer thuis voelde bij een andere vereniging,

Vredespaleis

De Sphinx. Dit gezelschap bestaande uit rechters, notarissen, handelaren, aannemers maar ook edellieden kwam maandelijks bijeen in Hotel Groot Keizershof aan het Buitenhof. De leden van de vereniging, die trouwens nog steeds bestaat, discussieerden over maatschappelijke problemen en over wat daaraan kon worden gedaan. Een van hun initiatieven was de oprichting van de Zuid-Hollandse Kredietmaatschappij die leningen aan middenstanders en tuinbouwers verstrekten voor het doen van investeringen. De reguliere banken verstrekten in die tijd geen kredieten aan deze groepen vanwege het grote risico.

Johan was een van de initiatiefnemers, was actief in het werven van fondsen ten behoeve van het vermogen en werd de eerste directeur. De kredietmaatschappij werd een groot succes. Een tweede initiatief was de oprichting van een hypotheekfonds ten

behoefte van kredietverlening voor de aankoop van een huis. Het idee daarachter was dat de leningen een stimulans voor de woningbouw zou gaan betekenen, de werkgelegenheid zou verbeteren en ook de woningnood zou verlichten. De directeur van de Nederlandse Bank, mr. N.G. Pierson stond sympathiek tegenover dit initiatief en gaf persoonlijk toestemming voor deze nieuwe manier van kredietverlening. Het fonds werd een groot succes mede door participatie van Prinses Sophie, de zus van Koning Willem II, die niet alleen kapitaal ter beschikking stelde maar ook grond voor huizenbouw. Het fonds kreeg dan ook de naam Oranje Nassaufonds (nu WestlandUtrecht Bank) en was gevestigd op de hoek van de Kettingstraat en Gravenstraat, tegenover de Passage. Ook nu weer speelde Johan Wateler een cruciale rol bij de werving van fondsen en de organisatie van het fonds.

Vredesconferentie

Johan Wateler was er in zijn tijd al van overtuigd dat beleggen alleen succesvol is in tijden van vrede en welvaart. De laatste grote Frans-Duitse oorlog was weliswaar in 1871 afgelopen maar de sentimenten van revanche waren allesbehalve weg. Ook sociale onrust in Rusland en nationalistische bewegingen in Centraal-Europa zorgden voor een instabiele situatie. Dit was dus niet bevorderlijk voor het investeringsklimaat

Uitreiking aan Sigrid Kaag voor haar werk als Hoge Commissaris van de VN voor het Midden Oosten. Bron: Vredespaleis

en de handel. Johan Wateler steunde daarom initiatieven die bijdroegen aan behoud van vrede. In Den Haag werd in 1899 de eerste mede door hem gefinancierde Vredesconferentie gehouden. Door de organisatie van deze Vredesconferentie, in 1907 zou er nog één volgen, kon Nederland zich profileren als een neutraal land waar grote waarde aan vrede wordt gehecht. Aan de basis van deze conferentie stond de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht (1873 en 1899), waar afspraken over juridische,

Portret van Johan Wateler. Bron: Vredespaleis

grensoverschrijdende geschilbeslechting werden gemaakt. Dit soort geschillen leidden in het verleden niet zelden tot politieke spanningen en oorlog. Internationale regelgeving en de oprichting van het Permanente Hof van Arbitrage tijdens de eerste Haagse Vredesconferentie moest dit voorkomen. Mr Tobias M.C. Asser was de grote initiatiefnemer hiervoor en ontving voor zijn werk in 1921 als eerste Nederlander de Nobelprijs voor de Vrede.

Carnegie Wateler Vredesprijs

Johan Wateler zag met lede ogen aan hoe gruwelijk de Eerste Wereldoorlog verliep en hoe schadelijk deze was voor Europa. Hij steunde daarom het initiatief van de Amerikaanse

president Woodrow Wilson om een Volkenbond (nu Verenigde Naties) op te richten en juichte de komst van het Internationale Hof van Justitie, het Vredespaleis toe. Wateler had grote bewondering voor Carnegie, een puissantrijke Amerikaanse industrieel en de financier van het Vredespaleis. Wateler bewonderde ook Alfred Nobel die met zijn fortuin prijzen instelde voor uitmuntend wetenschappelijk onderzoek, de Nobelprijs. Hij besloot hun voorbeeld te volgen en zijn niet onaanzienlijke vermogen te bestemmen voor het uitreiken van een Prijs voor de Vrede. Na zijn overlijden in 1927 bleek uitreiking van de prijs nogal wat voeten in de aarde te hebben. Wateler had zijn geld vermaakt aan de Staat der Nederlanden en die met de uitvoering belast. Het toekennen van een vredesprijs aan een partij of persoon zou de strikte neutraliteit van Nederland in gevaar kunnen brengen. De Carnegie Stichting die het Vredespaleis beheerde, werd gevraagd de erfenis over te nemen en uit te voeren. Zo kon alsnog in 1931 de eerste Wateler Vredesprijs in het Vredespaleis worden uitgereikt en wel aan sir Eric Drummond, de eerste Secretaris-Generaal van de Volkenbond. Sindsdien wordt de prijs ieder jaar en na 2004 iedere twee jaar tijdens een plechtige bijeenkomst uitgereikt. De Carnegie Wateler Vredesprijs 2022 is op 3 november toegekend aan het Centre for Humanitarian Dialogue te Genève. Het centrum speelt een prominente rol bij conflictbemiddeling, recent nog bij de totstandkoming van de Zwarte Zee Graan Overeenkomst tussen Rusland en Oekraïne.

Ton van der Pijl
tonvanderpijl212@gmail.com

Uitreiking aan Rudy Vranckx 2018 (journalist VRT bekend om zijn oorlogsreportages uit het Midden Oosten. Bron: Vredespaleis)

In vogelvlucht de geschiedenis van

Graag wil ik naar aanleiding van het artikel van de heer Casparie *Een ritje langs mijn scholen in Den Haag* (De Haagse Tijden van 17 mei 2022) iets vertellen over Bakkerij Van Houdt, nu bekend als Het Bakkertje in de Oude Molstraat 38. Mijn zus Lonneke en ik zijn de dochters van Jacques en Lies van Houdt. De familie die van de jaren zestig tot 1988 Bakkerij van Houdt runde.

Winkelpand in 1978 waarop het aanvoerluik nog zichtbaar is

De heer Paul Casparie bezocht met zijn zus de scholen van de zusters van Liefde in de Oude Molstraat, net als wij. Hij vermeldt dat hij met zus en vriendinnetjes op hun tocht naar school langs Bakkerij Van Houdt kwam, die gevestigd was aan de Oude Molstraat 38 hoek Juffrouw Idastraat. De lekkere broodgeur, die volgens onderzoek op nummer één van de meest gewaardeerde geuren staat, trok ook hem naar binnen. Hij beschrijft hoe onze moeder, met grijze krulletjes, streng het beleid achter de kassa voerde. Dat klopt, maar vervolgens dicht de heer Casparie haar een zoon en ons dus een broer toe. Dat klopt echter niet. Degene die bij de firma Eichholtz werkte, was Wout van Houdt, de broer van onze vader. Een zwager van moeder en dus een oom van ons. Dit spoorde mij aan tot het schrijven van dit verhaal.

Bakkerij Van Houdt was tot 1988 een familiebedrijf. Oma en opa, die tot in de jaren zestig de zaak runden, hadden drie kinderen. De oudste Jacques, onze vader die de bakker was, zijn broer Wout, die bij de firma

Eichholtz werkzaam was, en hun zus Trees, die huisvrouw was. Opa deed mee aan bakwedstrijden en heeft daarbij enkele medailles behaald. Ook had hij een kleine bezorgauto. Oma stond in de winkel en toentertijd was het nog geen ge-

woonte om belegde broodjes te kopen. Zij besmeerde een vers puntje of kadetje dik met roomboter voor nog geen dubbeltje. De klant ging dan bij slager Beijk een half onsje vleeswaren halen. Pas veel later kwam Broodjesland in de Molenstraat.

Heel vroeger was de oven in de kelder. Naast de winkel deur zat in de stoep een luik, dat pas in de jaren zestig is dichtgemaakt, met een trap naar beneden voor de aan- en afvoer. Later kwam er op de begane grond een oven die lang met takkenbossen en kolen is gestookt. Hier kwam op een dramatische manier een einde aan. Een windhoos trok een zware stenen krans van de schoorsteen en die viel van driehoog door het zinken dak van de bakkerij, met alle ravage van dien. Gelukkig was er op dat moment niemand aanwezig zodat er geen persoonlijke ongelukken zijn gebeurd. Toen onze ouders de zaak hadden overgenomen, kwam er een moderne oven: gas/elektrisch met een rijskast. Nu staat er een oven in de winkel.

Mijn vader, bakker J.W.D. van Houdt bij de oude deegmenger

Mijn moeder Lies van Houdt-Tijdink en oma Elodie van Houdt-Verkruysse

Opa en oma woonden zo ongeveer in de bakkerij. Achter de winkel was de nette kamer die maar zelden werd gebruikt. Er was nog een andere kamer en de keuken was een onderdeel van de bakkerij. De slaapkamer grensde aan het pakhuis dat zijn deuren aan de Juffrouw Idastraat heeft. Vanuit de winkel

kon je ook met een trap naar de kelder, waar het kolenhok was. Hier vandaan moet ook een gang geweest zijn die aansloot op een gangenstelsel, waarvan men zegt dat die liep vanuit het Paleis naar het Binnenhof. Trappen genoeg trouwens. Er was een binnentrap die tot aan de derde etage liep.

Vader Jacques heeft het vak op gildemanier van zijn vader moeten leren. Ook hij ging bij de broeders van Maastricht in het Westeinde op school maar moest na de vierde klas thuis komen werken, hoewel hij liever iets anders had gekozen. Maar in die tijd werden 'lieverkoekjes' niet gebakken. Wel brood (en banket) en dat brood was beroemd. Men kwam van heinde en verre om een groot of klein rond bruin, dubbel gebakken brood, echte kadetten, galletjes (een hard broodje met een deegstreepje) of maanzaad-challa (Joods brood) of Franse knip te halen. De Franse ambassade bestelde voor 14 juli altijd vele stokbroden. Er werd volop gebakken in de bakkerij. In de winkel werd het brood en gebak zoals appel- en abrikozenflappen, gembertasjes, amandelbroodjes, cakejes, kleine abrikozentaarten en

Bakkerij van Houdt

Mijn opa, bakker H.M.J. van Houdt bij de oude oven

Mijn moeder met dochter Lonneke in 1978 in de verbouwde bakkerswinkel

kleine en grote dichte appeltaart verkocht. Die producten die men 'droog' gebak noemt omdat er niet met crème of slagroom gewerkt wordt. In de zomer werden er verse vruchtenschelpen gemaakt en in de

winter was het sappelen met de gewone en de gevulde speculaas, de stollen en de oliebolletjes die met de hand werden 'opgedraaid'. Dan schoot de familie uit de Achterhoek massaal te hulp.

In de jaren zeventig werd de winkel verbouwd. De etalagekasten werden vervangen door open etalages maar in die tijd lag de verkoop niet stil. Er werd verkocht uit een zijraam in de Juffrouw Idastraat. Na de oorlog keerde de tijd zich echter tegen de ambachtelijke bakkers. Het fabrieksbrood genoot helaas de voorkeur van de klanten en vele bakkers, waaronder familieleden Van Houdt die ook bakkers waren, hingen de lier aan de wilgen. Zo niet onze ouders. Die moesten, omdat er geen alternatief was, met grote schulden aan de meelbaas (Meneba) de zaak overnemen en jarenlang heel hard werken om die af te kunnen lossen. Dat is gelukt door de strengheid van moeder achter de toonbank (tot haar 78ste levensjaar want zij was twaalf jaar ouder dan vader en in die tijd kreeg een vrouw pas AOW als de man 65 werd), samen met de inzet van gezin en familie, en natuurlijk de noeste bakkunst van vader tot aan zijn overlijden, na een akelig ziekbed, in 1988.

Boven de winkel deur aan de Oude Molstraat hangt nog steeds een plank met de jaartallen 1838-1938. Dit was naar aanleiding van de eerste

Mijn moeder met een sesam/maanzaadsnijder. Aan de muur de karakteristieke spreuk: 'het onmogelijke wordt onmiddellijk uitgevoerd' enz.

grote verbouwing. Het 150-jarig bestaan is, door de ziekte van vader, in stilte gepasseerd. Ik heb tijdens vaders ziekbed met mijn 'bakkersbroertje' Stijn, de jongen die op zaterdag meehielp in de bakkerij, gebakken totdat er een opvolger gevonden was in bakker Kees de Bree uit Voorburg. Toen hij na licha-

voerde en op diverse plaatsen in de stad op de panfluit speelde. In tegenstelling tot deze mensen bestaat er van mijn vader helaas geen foto op de bezorgfiets. In die tijd was zoiets 'heel gewoon'. Daarom doe ik hierbij een oproep aan bewoners en klanten die misschien wel een afbeelding in hun bezit hebben.

Opa en oma van Houdt begin jaren '30 voor de kleine winkel. Het tweede raam in de Juffrouw Idastraat is dat van de 'mooie' kamer

Oma met haar dochter 'tante' Trees Verhaak-van Houdt

melijk ongemak niet verder kon, zijn er nog twee bakkers geweest totdat de huidige bakker Richard Frühauf het stokje overnam.

Vader bakte niet alleen, maar moest ook de bestellingen bezorgen. Dat deed hij op de fiets met broodmand en zo was hij een van de bekende figuren in het straatbeeld van de jaren zeventig. Zoals ook Pietje van Piet en Martien van Rijn, de groenteman, en de freule op de fiets die de Poederdoos werd genoemd en Gerard Fieret, de dichter/fotograaf die altijd de duiven

Wij zouden het zeer waarderen om zo'n foto te ontvangen.

Ik weet nog wel dat onze moeder in de winkel van Lörtzer sokken kocht en lederen handschoenen. De middenstand bloeide in die jaren nog volop. Het Bakkertje is de enige die het heeft volgehouden. In het huidige Hofkwartier is het vooral de horeca die welig tiert, hoe gezellig dan ook, het is toch jammer dat er zoveel diversiteit verloren is gegaan.

Annelies Flinterman-van Houdt
a.flinterman51@gmail.com

➤ Vervolg voorpagina

Toerist in eigen stad

Nu is het een bistro met terrasje aan de grachtkant, waar ouders genieten van een glaasje wijn en kinderen limonade drinken. Dan te bedenken dat er niet heel lang geleden andere waren werden aangeboden op dezelfde gracht, want eens was dit buurtschap de 'roze buurt', het werkterrein van de toen zo genoemde 'dames van lichte zeden'. Die onschuldige toeristen moesten eens weten!

Onderweg naar het Binnenhof loop ik even langs bij de Wiener Konditorei, waar ik een paar Amerikaanse toeristen ontmoet

die heerlijk zitten te genieten van de sfeer op het kleine terrasje en me heel enthousiast vertellen "how much they like The Hague", maar nog meer van de koffie en het gebak! Even overwoog ik om ze door te sturen naar Broodje van Dootje, maar ik besloot dat sommige plekken alleen voor Hagenaars een begrip zijn. Toen ik vroeger als jong jongetje door de smalle steeg langs het perscentrum Nieuwspoort, achter het House of Lords onder het kleine toegangspoortje het Binnenhof binnenliep, waren dat gewoon oude vertrouwde gebouwen zonder

Bierspeciaal cafe De Paas, aan de Bierkade. Foto: Paul van Luneburg, Dienst voor de Stadsontwikkeling, collectie HGA

Hofvijver en binnenhof vanaf Buitenhof gezien. Foto: Willem Vermeij, Dienst Stedelijke Ontwikkeling, collectie HGA

enige historische waarde. Soms zag je dan een portier in uniform voor de Tweede Kamer staan, die toen nog de beveiliging en orde vertegenwoordigde. Nu staan er zwaarbewapende politieagenten. Kijkend door mijn toeristische zonnebril word ik me veel bewuster van de rijke historische geschiedenis van dit kasteel. In 1585 was prins Maurits de eerste Oranje bewoner van het Binnenhof. Sindsdien is het Huis van Oranje en daarmee de regering uniek en onafscheidelijk verbonden met Den Haag.

Bij de haringtent net buiten de poort aan het Buitenhof staan een minister en een schilder in overalls met geheven hoofd rauwe haring met ui te verorberen. Dat kan alleen maar in Den Haag! Het bekende stadsbeeld van de Gevangenpoort moet ook wel boeiend zijn voor toeristen. Bij de ingang hangt een interessante uitnodiging in de glazen vitrine om naar binnen te komen en 'Nederlands historische gruwelijke martelkamers te bezoeken' met vermelding van een telefoonnummer en de nogal verwarrende commerciële

uitnodiging: 'Een leuke én leerzame plek om een kinderfeestje te geven'. Ik weet dat kinderen af en toe best lastig kunnen zijn, maar dit gaat toch wat ver!

Hagenaars en Hagenezen mogen best wel trots zijn op hun unieke stad die wereldwijd bekend staat als de "home of the Peace Palace", Het Internationale Gerechtshof van de Verenigde Naties. Den Haag, my hometown!

Alex Verpoort
alexthehague@gmail.com

Rock-'n'-roll, een gouden investering

Voor de momenteel economisch wat uitdagender tijden heeft Hagenaar Ben Franse een oplossing uit eigen stal: investeren in oude Jukeboxen. En met name de blinkende muziekmeubels uit de jaren veertig en vijftig. De tijd van rock-'n'-roll, Elvis, kleurrijke petticoats en felle neonlichten. Franse importeert ze al dertig jaar uit de VS, restaureert ze en verkoopt ze vanuit z'n Scheveningse rock-'n'-rollwalhalla hoek Zwolsestraat-Namensestraat.

Zijn winkel en showroom Bennies Fifties is één grote schatkist waar zo'n beetje alles uit die tijd wordt verkocht. Ouderwetse benzinepompen, jurken van style-icoon Marilyn Monroe, flipperkasten, gitaren, Betty Boop-producten en disco-oudfits. Maar vooral jukeboxen dus, zijn grootste liefhebberij, waarvan Franse er de afgelopen jaren wel 10.000 verkocht. Meestal gerenommeerde Wurlitzers, maar ook merken als Seeburg, Ami en Rockola. Hun kwaliteiten ontlopen elkaar niet veel, want zij moesten langdurig bestand zijn tegen een lang niet altijd fijnzinnig horecaleven.

Zo'n dertig jaar geleden kocht een klant een van de muziekmeubels voor 4500 gulden. Deze

De jukeboxen bij Bennies Fifties

is nu zeker 8500 euro waard. Franse beweert daarom ook stellig: een originele jukebox van enkele modellen is een gouden investering en dat kan van aandelen of een spaarrekening niet altijd worden gezegd. "In deze onzekere tijden is het dus een

veilige en lucratieve belegging. Ik heb nog nooit iemand geld zien verliezen op een jukebox-aankoop." Hij vult daarbij aan dat de meeste mensen in eerste instantie niet kopen om het te beleggen. "Ze zien het vooral als decoratieobject in woon- of

hobbykamer. Het gaat vaak om de eigen herinnering aan die tijd of om de nostalgie, omdat de ouders zoiets al in huis hadden."

De jukeboxen worden wel steeds duurder, door zowel de groeiende vraag als het schaarsere aanbod. Er zijn er in de VS sinds de jaren dertig misschien wel een miljoen gemaakt, maar vele jukeboxen zijn vernietigd. Ben Franse gaat nog steeds een paar keer per jaar naar de VS om te zoeken. Hij is uitsluitend geïnteresseerd in apparaten uit de jaren veertig en vijftig. In de tijd daarna verschijnen de gesloten jukeboxen, zonder open systeem. Bij de klassieke

exemplaren zie je nog hoe een singletje uit de carroussel wordt opgepakt en afgespeeld.

De duurste die Franse heeft staan, is er een uit 1942, gevonden in Minnesota. Deze Wurlitzer - met een waarde van 40.000 euro - is gebouwd tijdens de oorlog toen voor dit doel geen ijzer mocht worden gebruikt. Het apparaat is daarom grotendeels gemaakt van hout. "Dit is mijn Rembrandt; de sleuf en zelfs het geldbakje aan de binnenkant zijn gemaakt van hout. Het is toch prachtig dat mijn werk vooral bestaat uit deze hobby, waarmee dan ook nog iets voor het nageslacht behouden blijft!"

Marcello en Els (W)eten Wat Lekker Is Giuliano's Pasta & Pasta Ristorante

Twee Giuliano's!

We komen op donderdagavond in een werkelijk afgeladen ristorante Giuliano's aan de Haagse Schoolstraat. Sfeervol en overdadig ingericht met allerlei snuisterijen, oude muziek-instrumenten, verrekijkers, spiegels, flessen en heel veel ingelijste prentjes. De kleine tafeltjes staan bovenop elkaar zijn tot de laatste man bezet. Kortom, super Italiaans! De bediening rent af en aan met bestellingen. Ook naar de eetzaal op de eerste etage. Buiten staat er nog net geen rij... Gelukkig hebben wij gereserveerd en krijgen van eigenaar Mario het enige tafeltje aan het raam. Voor we het weten staan er twee glazen prosecco voor ons neus! Giuliano's Pasta & Pasta Ristorante zit er al vanaf begin jaren negentig en sinds 2020 is er twee deuren verderop een nieuwe vestiging; Giuliano's Pizza & Pizza.

Wijn uit Calabrië, tiramisu met een klein geheimpje en een bijzondere grappa!

Mario laat ons een mooie rode wijn uit Calabrië proeven, Odoardi Terra Damia, soepel en toch hoog op smaak van Ciro druiven. Een mooie wijn uit dit relatief onbekende wijngebied in het zuiden van Italië is bijzonder. Zoals zo vaak spreken we af dat we ons zullen laten verrassen door de chef. Ondanks de enorme drukte komt er al snel een heerlijk stuk brood op tafel samen met olijfolie met zout en een tapenade van gedroogde tomaatjes. Al snel daarna komt er een etagère met drie voorgerechtes. Een salade caprese met buffelmozzarella en tomaat, een klassieke vitello tonato en

gedroogd rundvlees met parmezaan en artisjok. Een plaatje om te zien en zoals het hoort met prima Italiaanse ingrediënten, dus ook nog eens heel lekker. Het hoofdgerecht is een ravioli gevuld met spinazie en kaas in een voortreffelijk lekkere saus, met aan tafel vers geschaafde truffel. Lekker hoor - zeker met deze wijn - Italiaanser kan het bijna niet... Als dessert alweer een Italiaanse klassieker; tiramisu maar dan met een klein geheimpje: wat lichter dan gebruikelijk. Wij kunnen dit geheimpje niet ontrafelen en de bediening zegt niets... We sluiten af met koffie en een lekker sterke limoncello. En dan moeten we van Mario nog

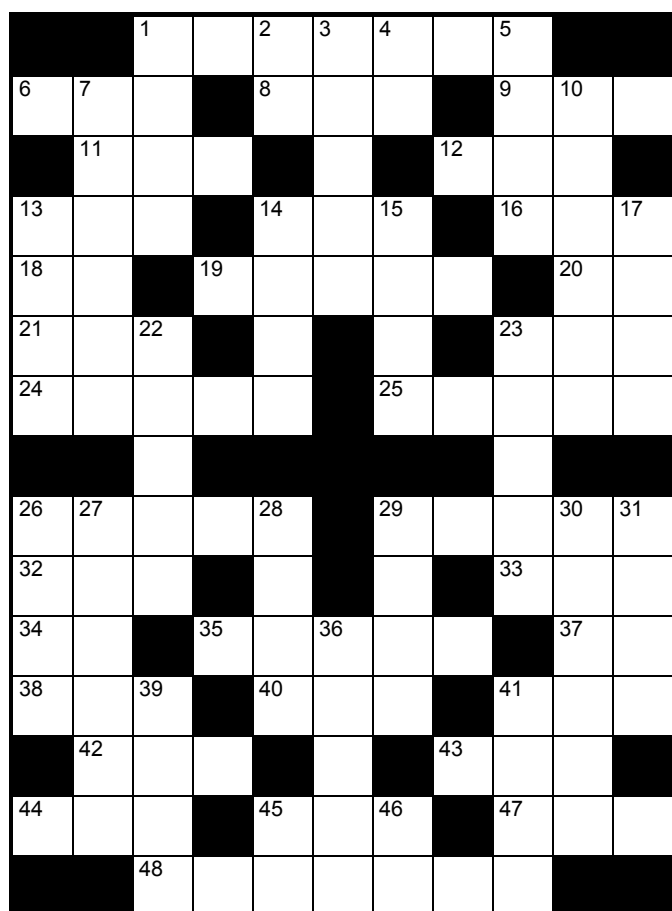
een bijzondere grappa drinken. Vooruit dan maar ;-). Lekker en sfeervol Italiaans eten in hartje Den Haag? Dan is Giuliano's een aanrader en als je geen trek hebt in pasta dan kan je twee deuren verderop terecht voor een pizza.

Aperitivi	vanaf € 3
Antipasti	vanaf € 9,50
Primi	vanaf € 12
Secondi	vanaf € 23
Dolci	vanaf € 7

Giuliano's Pizza & Pizza Ristorante
Schoolstraat 9, Den Haag
reservering@giulianospizza.nl
www.giulianos.nl/pizza
070 2505 434
Woensdag t/m maandag 17.00 - 22.00 (weekend vanaf 13.00)
Pizza vanaf € 12
Pizza golden Boy met echt goud € 39

1 KRUISWOORDPUZZEL

Horizontaal

1 logement 6 halsbont 8 godin v.d. dageraad 9 vogeleigenschap
11 politieke partij 12 vreemde munt 13 Noorse godheid 14 voedingsstof
16 één en ander (afk.) 18 meterton 19 soort 20 nummer 21 domoor
23 te zijner tijd 24 klungel 25 warboel 26 houten paaltje 29 graanproduct
32 wandversiering 33 voordat 34 en andere 35 trillen 37 vogel
38 bladgroente 40 deel v.e. woning 41 werkplaats (afk.) 42 Ierse verzetsgroep 43 hoofddeksel 44 godin v.d. aarde 45 gebouw in Amsterdam 47 ontkenning 48 onhandig.

Verticaal

1 bezit 2 zangnoot 3 voorzetsel 4 boom 5 dunne weefselplek
7 taal oefening 10 item 13 toestand van razernij 14 lied 15 handigheid
17 dokter 22 knorrig 23 verbod 26 uiteinde v.e. spier 27 Europees land
28 gang 29 grafisch product 30 tsarenbesluit 31 bezinksel 36 leenman
39 rijstdrank 41 vis 45 rijksuniversiteit 46 ter plaatse.

Mocht u de oplossingen weten van deze twee puzzels, dan maakt u kans op deze leuke prijs van de Fifties Store!
U kunt de oplossingen tot 10 november 2022 mailen naar puzzel@dehaagsetijden.nl

Wij feliciteren de winnaars van de vorige editie met de onderzetters van vinyl:
C.E. Duursma te Rijswijk
Jonny Poelsma te Den Haag
Maarten van Woerden te Leiden
Let op! U dient de prijs zelf op te halen bij de Fifties Store.

Oplossingen vorige editie:
Zweedse puzzel: Leunsteul
Woordzoeker: Vergrootglas
Sudoku: 3

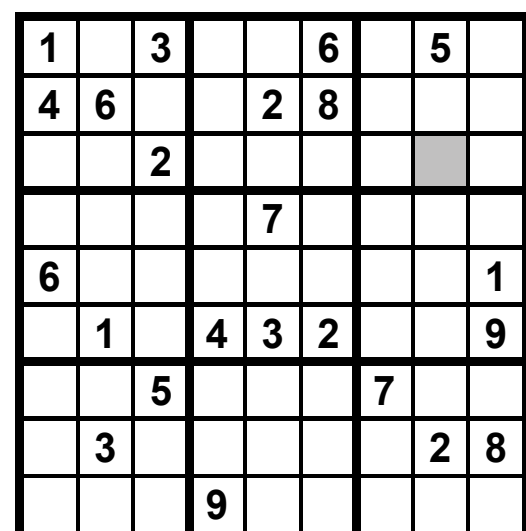

Win Kalender 2023

Fifties store heeft elk jaar een kalender met hun eigen print ter waarde van € 9,95. Onder kunt u de kalender afscheuren naar de volgende maand. Wij geven maar liefst vijf van deze kalenders weg! Verkrijgbaar bij de Fifties Store, www.fiftiesstore.nl. Namensstraat 73 - 2587 VX Den Haag - 070 3585810

2 SUDOKU

De komende weken zie en hoor je onderstaande programma's bij Omroep West. Daarnaast houden we je natuurlijk altijd op de hoogte van al het nieuws.

TV WEST MAANDAG T/M VRIJDAG

Dagprogramma's vanaf 17.00 uur: (daarna herhalingen)

ma: Grote Ambities Serie waarin mensen worden gevolgd die een grote ambitie hebben en er alles voor doen die ambitie te verwezenlijken.

di: Team West Opsporingsprogramma waarbij de politie jouw hulp nodig heeft. Presentatie: Kirsten van Dissel.

Ernst Onderwaterwereld Ecoloog Ernst vertelt over het leven in, op en langs het water en wat het waterschap daar allemaal voor doet.

wo: Merlijn over de Atlantikwall Merlijn Passier gaat op zoek naar sporen van de Atlantikwall tussen De Zilk en Hoek van Holland.

do: Het Verdwenen Vliegveld, een serie over Vliegveld Valkenburg.

vr: Hart voor Muziek Zing mee met Hollandse muziek.

17.30 uur TV West Nieuws met onder meer Martine Boerkamp.

17.45 uur Weer Het weerbericht met Huub Mizee.

TV WEST ZATERDAG

07.30 uur TV West Weekoverzicht

11.00 uur LIVE Intocht Sinterklaas (12 november) Volg de intocht én de hele rijtoer door Den Haag, LIVE tot 17.00 uur.

17.00 uur Westdoc Regionale documentaires en registraties, met op 5 november: **Binckhorst fase 3** over de transformatie van dit Haagse industrieterrein naar woon- en werkgebied. Op 12 november zie je **De Klas van 1970** over een zes oud-studenten van de eindexamenklas uit 1970 van de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunst in Den Haag die nog één keer samen exposeren, 50 jaar na hun afstuderen.

TV WEST ZONDAG

09.00 uur Hoop & Leven De universele kerk van Gods Rijk.

20.00 uur TV West Sport Met een overzicht van de dat weekend gespeelde voetbalwedstrijden in de Tweede en Derde Divisie.

RADIO WEST

Kijk voor een overzicht van de programma's van Radio West in de gratis Omroep West app of op de website Omroepwest.nl.

UITGELICHT

radio west
altijd dichterbij!

Van zaterdag 29 oktober t/m vrijdag 4 november staat Radio West in het teken van de jaren '60. Je hoort dan alleen maar muziek uit de jaren '60, we brengen grote nieuwsfeiten uit die periode weer even onder de aandacht en halen met luisteraars en gasten herinneringen op aan die roemruchte sixties.

Op vrijdag 4 november hoor je tussen 14.00-19.00 uur de **Sweet Sixties Top 60** met de allerbeste platen uit die tijd.

Sweet Sixties
29 oktober t/m 4 november
op Radio West

tv west

In zowel de politiek als de media zien en horen we vaak dezelfde mensen terug. Maar wat leeft er nu bij jou? In SpreekTijd bieden we iedereen de kans om een 'in-gezonden brief' voor te lezen voor de camera. Je ziet de video's elke werkdag onder meer in het TV West Nieuws.

Heb jij een boodschap of oproep voor de hele regio? Kijk dan op www.omroepwest.nl/spreektijd en laat je stem horen.

SpreekTijd
Elke werkdag in het TV West Nieuws, online, via YouTube en te horen op Radio West

Bijna alle programma's op TV West worden herhaald. Kijk voor alle uitzendtijden in de gratis Omroep West app of op Omroepwest.nl.

Eropuit!

Organiseert u een leuke activiteit waar onze lezers blij van worden? Mail uw activiteiten of tips naar info@dehaagsetijden.nl of bel: 070 - 360 76 76

Munten, postzegels, bankbiljetten en ansichtkaarten

Ergens slingeren nog de postzegelalbums van opa op zolder. Waar zijn de munten van pa eigenlijk gebleven? En zijn die ansichtkaarten bestemd voor het oud papier? U bent niet de enige met vragen over een verzameling munten, postzegels, papiergeld, ansichtkaarten of penningen. Daarom houdt de Munten- en Postzegel Organisatie (MPO) elke woensdag een open inloopdag. Wie zijn of haar verzameling deskundig en gratis wil laten beoordelen, kan tussen 10.00 en 16.00 uur terecht bij de MPO, Energieweg 7, IJsselstein, nabij Utrecht. Aansluitend is er desgewenst advies met betrekking tot verkoop of verzekering. Informatie: 030-6063944 of kijk op www.mpo.nl.

Goud, zilver, kunst, curiosa en militaria

In de la ligt nog die gouden ketting van oma. Ergens ligt nog een potje met oude sieraden. Dat oude beeldje of die zilveren miniatuurtjes in de kast, zijn die nog wat waard? En hebben die oude onderscheidingen en militaire spulletjes nog waarde? Allemaal vragen met betrekking tot goud, zilver, kunst en curiosa of militaria. Bezoek eens onze open inloopdag, elke donderdag van 10.00 tot 16.00 uur. U bent dan welkom bij MPO/Heritage op de Energieweg 7 te IJsselstein, vlakbij Utrecht, voor een gratis en vrijblijvende taxatie. Aansluitend krijgt u desgewenst advies met betrekking tot verkoop of verzekering. Voor meer informatie: 030-6063944.

Eerste liefde en Het Verhaal – Theater Branoul

Eerste liefde (Premier amour) is een kort verhaal uit 1945 van de Ierse schrijver en dichter Samuel Beckett (1906-1989). Een ontroerend en merkwaardig verhaal van een man die vertelt over zijn eerste en enige liefde. Hoewel het oorspronkelijk geen toneeltekst is, werd het in 1995 door regisseur Ger Thijs vertaald en succesvol op toneel uitgevoerd. De tekst is indrukwekkend, ook omdat het een hoge mate van theatraaliteit in zich draagt. Deze tragikomische vertelling brengt ons in een wereld van Beckett, waarin de contouren van waarheid vaag zijn. Ook de verteller is op zoek naar een waarheid, waarbij hij soms verstrikt raakt in zijn eigen verbeelding en herinneringen. Vanaf 10 november staan de dochters van Branoul-oprichters Rein Edzard en Walther Scheffer op het toneel: zij vertellen het verhaal van Branoul: *Het mannetje in de kop en de vis* van Anton Koolhaas. In 1985 vertelde Rein Edzard dit verhaal voor het eerst op toneel, om twee jaar later samen met Scheffer een theater op te richten waar 'de mooiste verhalen uit de literatuur tot leven gebracht kunnen worden, zonder toeters en bellen, met niets dan taal, stem en verbeeldingskracht'. 35 jaar later is dit nog steeds de kernwaarde van Branoul.

Wanneer & waar: woe 2 - 6 nov & 10 - 13 nov, Theater Branoul, Maliestraat 12
Meer info via branoul.nl

Muziektheater zet Spinoza centraal

De Haagse filosoof Spinoza wilde de mens gelukkiger maken door een denkwereld te scheppen waarin plaats is voor verdraagzaamheid, tolerantie en beheersing van emoties. Deugden die vandaag de dag nog altijd onder druk staan. De voorstelling *Lof der Rede - Spinoza leeft zich uit* vertolkt Spinoza's denken met muziek, zang, humor en ontroering. Het is een theatervorm waarin menselijke eigenschappen als personages worden verbeeld. Vader Ratio houdt zijn gezin voor om te leven met de rede: het gezonde verstand. Maar zijn echtgenote Crazy gaat steeds met hem in discussie, evenals zoon Hunker (levensdrift) en dochter Joy (blijheid). Samen met andere personages als o.a. Ego, Wil (vrije wil), Roelet (toeval) en Smart (droefheid) brengen zij het karakterspel tot leven. De voorstelling maakt deel uit van de Spinozamaand 2022 en is een productie van Stichting Harlekijn Musicalproducties. In deze actuele show wordt volop gezongen, met negen songs die solo of samen voor het voetlicht worden gebracht, aangevuld met de satirische noot van de drie DemoGratiën. Tot slot verschijnt Spinoza zelf om zijn eigen lof op het gezonde verstand te motiveren.

Wanneer & waar: 3-5 nov, Koorenhuis, Prinsegracht 27
Meer info via spinozadenhaag.nl

Vroem, Vroom...

In elke editie van De Haagse Tijden stapt autojournalist John Vroom weer even in een auto die vroeger door Den Haag reed.

Volkswagen Scirocco

Wat ik altijd een mooie auto heb gevonden en waarvan ik zelfs overwogen heb om hem te kopen, was de Volkswagen Scirocco. Ik heb er een paar maal mee proefgereden bij VW-dealer Wittebrug in de Fahrenheitstraat, maar hij is het toch niet geworden. Hij leek Italiaans, maar het was toch een Volkswagen en daarom koos ik de Alfa Romeo, maar dat terzijde. Eigenlijk zeldzaam voor Volkswagen om zo'n fraai, sportief model te ontwikkelen en leuker nog, het werd een verkoopsucces. En dat hij eruitzag als een Italiaan was niet zo verwonderlijk, want hij was ontworpen door de Italiaan Giugiaro, die tegelijkertijd de Alfa Romeo Sud Sprint had getekend - die ik overigens wel heb gekocht.

Grappig dat beide modellen elkaars concurrent waren, maar wel allebei Schots geruite bekleding hadden. De lijnen van de Scirocco waren redelijk strak en subtiel. Lange, lage, platte motorkap met een langwerpige horizontale grille met dubbele koplampen met daaronder eveneens een smalle langwerpige bumper. Sportief oplopende zijkant en een korte, schuin aflopende kont met een geïntegreerde spoiler op de rand van de achterklep. Ook

de achterkant oogde recht, langwerpig en strak. Het interieur had helaas wel een hoog Volkswagen Golf-gehalte, want dat was integraal overgenomen. Niet dat daar iets mis mee was, maar wat sportieve grapjes waren wel leuk geweest. Toch had ie wel een sportstuur met ronde gaten in de aluminium gaten. En weet u waarom er van die gaten in sportsturen zaten? Om gewicht te besparen en dat was natuurlijk heel belangrijk in de sportieve racerij. Vandaar

du. Lekker sportieve stoelen en achterin een fraai gevormde achterbank, waarbij de hoofdruimte door het design van deze Scirocco beperkt was. Het rijden was niet al te sportief. Eerder meer het rijgedrag van de Golf met een wat zwaar te bedienen koppeling. Hij schakelde wel vlot en soepel en hij stuurde licht en direct. Groot voordeel was de derde deur en de neerklapbare achterbank die veel ruimte genereerde. Deze Scirocco werd geproduceerd van 1974 tot 1981 en werd net als zijn sportieve voorganger, de Volkswagen Karmann Ghia, gebouwd

bij Karmann in Osnabrück. Het koetswerk werd gemonteerd op de bodemplaat van de Golf. Bij de introductie waren een 1.1 en 1.5 liter motor leverbaar, waarbij je kon kiezen uit een N-, L-, S- en TS-uitvoering. Naar mijn idee was dat de echte Scirocco, maar in de loop der jaren was er toch een hoop gemodificeerd. Zo werd in 1976 de 1.5-motor vervangen door een 1.6 en werd ook de 110 pk sterke 1.6 liter-injectiemotor uit de Golf GTI leverbaar en werd de TS-benaming vervangen door GT. Doordat de GTI-motor ook hogere prestaties leverde, werd

het koelsysteem en het onderstel aangepast. Het model kreeg in 1978 een facelift en werd voorzien van kunststof bumpers, matzwart gespoten B-stijlen en een zilverkleurige sierlijst rond de grille en ook onderhuids werd de Scirocco aangepakt. In de jaren daarop vonden regelmatig modificaties plaats, maar mooier werd dit model er naar mijn mening niet op. In februari 1981 werd de productie beëindigd, nadat er 504.153 exemplaren van de band waren gerold.

John Vroom
johnvroom@planet.nl

Haagse Geluiden gaat over Haagse muziek, dansgelegenheden, muziekwinkels en platenzaken in de jaren '50, '60 en '70.

The Javalins

The Javalins is een Haags/ Rotterdamse Indo-rockband uit het begin van de jaren zestig. De band bestaat uit geroutineerde muzikanten met klinkende namen in de Indo-rockwereld. Begin 1962 bestaan The Javalins uit Hans Bax (sologitaar) ex-Real Room Rockers/ Hurricane Rollers, Gerard Buskop (piano) ex-Oety a/t Real Rockers, Frankie Franken (slaggitaar/ zang) ex-Rocking Diamonds, Peter Teunissen (bas) ex-Oety a/t Real Rockers/ Rocking Diamonds, Tommy Chuo (drums) ex-Hurricane Rockers. Laatstgenoemde wordt later vervangen door Robby Latuperisa ex-duo Latuperisa/ Real Room Rockers/ Hurricane Rollers/ Georges de Fretes en Walter Kohn (sax).

The Javalins worden na The Tielman Brothers gezien als de vertolkers van het meest oorspronkelijke Indo-rockgeluid. In Israël spelen ze eind 1961 een tijd onder de naam The Crazy

Strangers, zonder vergoeding, maar met kost en inwoning. De single *Al Capone* is een van de absolute hoogtepunten in de Indorock, uniek voor Europese begrippen, en kan wedijveren of

is zelfs beter dan de allerbeste Amerikaanse instrumentale rock. Aan het begin en eind van het nummer klinkt het geluid van een gewersalvo en de kreet 'Al Capone'. In het nummer strijden als het ware twee gitaren en een piano om de hoofdrol. De bandnaam is verzonden door Hans Bax en is een verwijzing naar het geboorte-eiland van de meeste muzikanten, het eiland Java in het toenmalige Nederlands-Indië (het huidige Indonesië). De band moet niet worden verward met The JavElins, deze

bestaat rond 1960 in Vlissingen en bestaat uit Molukse, Indische, Surinaamse en Hollandse muzikanten. The Javalins beginnen in 1962 in de Top Ten Club in Frankfurt (West-Duitsland), waar ze erg succesvol zijn. Ze treden op in de nachtclub Circuit, waar ze veel geld mee verdienen wat veelal uitgegeven wordt aan auto's en sieraden. Ook treden ze op in de tv-show Aus Studio B van de in Duitsland en Nederland wereldberoemde dj Chris Howland (wie kent zijn hit *Fraulein* niet meer?), in 1963 spelen ze enkele maanden in Palais de Dance in München, in de tv-show van Peter Kraus, in de Westfalenhal in Berlijn en ten slotte de Deutschlandhalle in Berlijn. In Denemarken speelt de band in de KB-hallen in Kopenhagen. Ze hebben maar twee

weken in Nederland gespeeld, in het toenmalige rock-walhalla op Scheveningen. In de Electrola Studio in Keulen wordt de hit *Mr. Tschang Aus Chinatown* opgenomen. De band is buitengewoon populair in Zweden. In Stockholm spelen ze voor 8.000 toeschouwers in een stadspark, waar zich Beatles-achtige taferelen voordoen. Ook gaan ze op tournee in Zweden met Brian Poole a/t Tremeloes. Hans Bax speelt een prominente rol in de documentairefilm *Klanken van Oorsprong* uit 2018, over Indische Nederlanders. In 1965 wordt de stekker uit de band getrokken. Na The Javalins zien we alle muzikanten nog terug in diverse top Indo-rockbands.

Robert Mindé
romin@ziggo.nl

DE
PIER
DEN HAAG

GEEF JE MENING OVER DE TOEKOMST VAN DE PIER

De Pier van Scheveningen is wereldberoemd en ontbreekt op geen enkele vakantiefoto. Maar De Pier is inmiddels ruim zestig jaar oud en zal de komende jaren met de tijd mee moeten gaan én aan de eisen van de tijd moeten worden aangepast. Comfort, een eigentijdse uitstraling, veilig en toegankelijk zijn voor iedereen zijn daarbij belangrijk.

Blijvend genieten op De Pier
De Pier B.V. wil graag investeren in de vernieuwing van de constructie en in het verrijken van De Pier als recreatieplaats. Door De Pier uit te breiden wordt deze nog aantrekkelijker voor bezoekers. Kortom, De Pier wordt een plaats waar iedereen blijvend kan genieten.

Geef je mening!
De Pier B.V. en de gemeente Den Haag willen graag weten welke ideeën en wensen er zijn voor deze vernieuwing van De Pier. Daarom is een enquête opgezet waar iedereen aan mee kan doen. Wil jij je mening geven? Ga dan voor meer informatie en het invullen van de enquête naar:
pier.nl/participatie

**SCAN DE
QR-CODE**

P.H. Frauenfelder

- loodgieters
- installatie
- daktechniek
- 24h service

www.phfrauenfelder.nl

Vestiging Den Haag

Oude Haagweg 617
2552 GK Den Haag
T 070 - 325 44 40
info@phfrauenfelder.nl
www.phfrauenfelder.nl

Vestiging Rotterdam

Graafstroomstraat 35b
3044 AN Rotterdam
T 010 - 850 12 00
info@phfrauenfelder.nl
www.phfrauenfelder.nl

Service

Sanitair

Verwarming

Woning aanpassing

Dak

Bedankt Haagse mantelzorger!

Gratis
deelname!

Diverse GRATIS activiteiten vanaf
maandag 7 tot en met dinsdag 15 november!

U, als mantelzorger, wordt deze week extra in het zonnetje gezet.
Geniet van een volledig verzorgde high tea met een swingende bingo.

Waar zijn we en wanneer?

Doet u gezellig mee?

Meer informatie en aanmelden voor de gratis activiteiten doet u
gemakkelijk en snel via www.haagsontmoeten.nl/mantelzorgweek

Liever persoonlijk contact?

Bel met Haags Ontmoeten via 088 78 78 992

